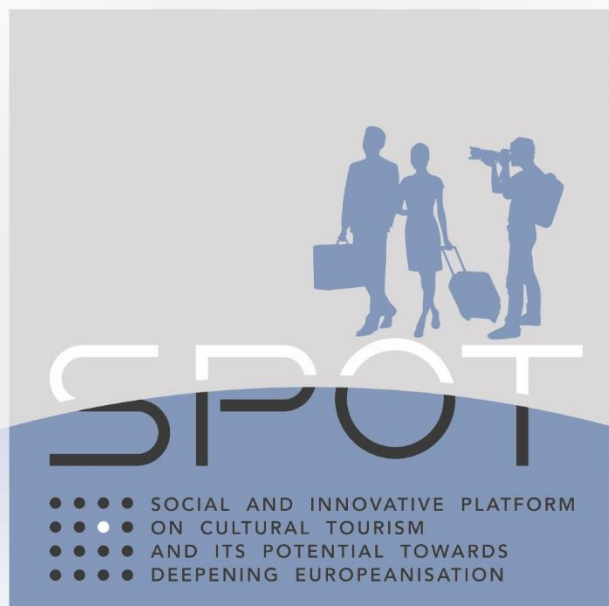

SLOVAKIA

POLICY BRIEF

September 2022 | SPOT Policy Brief #29a

www.SPOTprojectH2020.eu

Martinský vrch

Pre lokálnych politikov

Autor: UKF tím

Úvod

Martinský vrch je pôvodne historický, neskôr vojenský areál - v súčasnosti s rozsiahlym potenciálom jeho revitalizácie (obr. 1 a obr. 2).

Priestor bol osídlený viacerými kultúrami už v praveku. Dnes sú tu viditeľné pozostatky starého slovanského hradiska s rozlohou 20 hektárov. Koncom 8. a 9. storočia sa tu rozprestieralo mohutné hradisko s hustým osídlením. Súčasťou areálu bol aj románsky Kostol sv. Martina z 11. storočia. Martinský vrch bol v druhej polovici 19. storočia majetkom biskupstva, využívaným hlavne na poľnohospodárske účely, neskôr sa tam usídlila vojenská posádka. V súčasnosti patrí rozsiahly areál kasárni k najvýznamnejším zachovaným vojenským pamiatkam na Slovensku. Súčasťou areálu Martinského vrchu je Archeopark Nitra.

Keďže v blízkosti Martinského vrchu prechádzala významná cesta v smere na Topoľčany a Levice, preto tu od 80. rokov 19. storočia sídlila vojenská posádka. Nachádzal sa tu jeden z piatich sústreďovacích táborov Uhorska. Národná kultúrna pamiatka Kasáreň s areálom obsahuje 13 pamiatkových objektov: veliteľská budova, 2 dôstojnícke pavilóny, 3 obytné budovy, strážnica, objekt kolkárne, budova hostinca, hlavná budova nemocnice, 2 nemocničné pavilóny a park.

Horizon 2020

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 870644

Facebook: @SPOTprojectH2020
Twitter: @H2020Spo

Vo veľkomoravskej časti archeoparku sa prezentujú 4 štyri zemnice, z toho tri so zrubovou nadzemnou konštrukciou a jedna s kolovou konštrukciou a tzv. vyplietanými a hlinou obmazanými stenami. Ďalším obnoveným objektom je samostatne stojaca hlinená kupolová chlebová pec s predpecnou jamou.

OBRÁZOK 1: Areál bývalých kasární na Martinskom vrchu, Nitra, Slovensko.

Zdroj: Dokumentácia pre stavebné povolenie, 2016

OBRÁZOK 2: Budova kasární na Martinskom vrchu, Nitra, Slovensko.

Zdroj: <https://www.nitra.eu/9017/siator-tabor-martinsky-vrch-kasarne>

1. Dôkazy a analýzy

Koncom novembra 2020 primátor mesta Marek Hattas informoval, že Nitra získala 15,5 milióna EUR z eurofondov na vznik Kreativného centra. Tento projekt je spolufinancovaný z Operačného programu Integrovaný regionálny operačný program a zdrojov mesta Nitra. Cieľom výzvy bolo stimulovať podporu udržateľnej zamestnanosti a tvorbu pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií. Peniaze z tejto výzvy je možné použiť aj na rekonštrukciu a modernizáciu budov pre potreby kreatívnych centier.

Z týchto zdrojov bude okrem objektov bývalých kasární obnovené aj kino Palace na Radlinského ulici, kde vznikne multifunkčná sála pre divadlo, koncerty a audiovizuálne umenie.

V areáli bývalých kasární budú kompletne obnovené štyri budovy, v ktorých vzniknú podmienky pre fungovanie knižnice s čítaňou, coworkingového priestoru, dielni remeselníkov, ateliéru počítačovej grafiky a ďalšie aktivity. Súčasťou prác budú dostavby nových priestorov, ktorými budú spojené vždy dva existujúce objekty. Kompletná rekonštrukcia je v pláne do konca roka 2023.

V zrekonštruovanej historickej budove, ku ktorej pribudla aj novostavba, už vznikla nová materská škola pre 144 žiakov. Keďže šlo o rekonštrukciu historickej budovy, pri výstavbe asistoval aj krajský pamiatkový úrad. Mesto do prestavby investovalo päť percent z celkovej sumy, teda 48 240, zvyšok peňazí mesto získalo cez výzvu Integrovaného regionálneho operačného programu na nenávratný finančný príspevok na zvýšenie kapacít infraštruktúry materských škôl. Celkovo stál projekt novej škôlky 2 612 509 EUR.

2. Politické dôsledky a odporúčania

Mestské zastupiteľstvo tvorené pomerne širokým spektrom politických strán podanie žiadosti o vytvorenie Kreativného centra schválilo napriek určitým obavám o udržateľnosť tohto projektu. Samospráva bude musieť zabezpečiť najmenej desaťročné fungovanie tohto projektu.

Horizon 2020

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 870644

V súčasnosti časť areálu slúži denne pre účely materskej školy (obr. 3) a časť areálu býva sprístupnená z bezpečnostných dôvodov (pokračujúca rekonštrukcia objektov, prestarnuté stromy...) pre realizáciu špecifických aktivít uvedených nižšie.

OBRÁZOK 3: Budova a areál novej materskej školy na Martinskom vrchu, Nitra, Slovensko.

Zdroj: <https://nitraden.sk/foto-materska-skola-v-historickej-budove-kasarni-je-hotova-pozrite-sa-ako-to-v-nej-vyzera/>

Odporúčania sa týkajú pokračovania v už realizovaných aktivitách:

- 2015: Areál Martinského vrchu bol verejnosti sprístupnený počas najväčších mestských slávností Nitra, milá Nitra v dňoch 3. - 5. júla. Od piatka do nedele v čase od 10.00 do 18.00 h si návštevníci mohli prezrieť najzaujímavejšie objekty bývalých kasární ako veliteľské a dôstojnícke budovy, strážnicu, hostinec a kolkáreň ale aj zvyšky Kostola sv. Martina. Milovníci histórie mohli využiť denne dve bezplatné prehliadky s odborným výkladom. Otvoril sa pamätník na mieste pozostatkov základov kostola sv. Martina a položil sa základný kameň archeoparku. Sprestrením areálu bola výstava archeologických nálezov z tejto lokality, ukážky dobových zvyklostí, lukostreľby, tábor starých Slovanov, filatelisti predstavili príležitostnú poštovú pečiatku. Pri tejto príležitosti bol vydaný aj nový propagačný materiál Martinský vrch.
- 2016: Sprístupnenie areálu počas slávností Nitra, milá Nitra s programom v areáli, zážitkové prehliadky so sprievodcom, zastávka cyrilometodského putovania i mestského turistického vláčika.
- 2017: Sprístupnenie areálu počas slávností Nitra, milá Nitra - zastávka cyrilometodského putovania so sprievodným programom. Počas osláv svetového dňa cestovného ruchu v septembri bol tiež zabezpečený bohatý program, napr. v archeoparku bola pripravená prehliadka objektov slovanských obydľí, návštevníci si mohli pozrieť ukážku pečenia v dobovej peci, vypaľovanie keramiky a vyskúšať lukostreľbu. Pretože Martinský vrch je aj významnou vojenskou pamiatkou, pripravená bola

prehliadka historickej výstroje, výzbroje a vojnovej techniky. Zájemcovia mohli vidieť ukážky života vojakov v dobových táboroch, historických bojov z II. svetovej vojny a dynamické ukážky z výcviku československej armády. Zároveň bol sprístupnený depozitár Archeologického ústavu SAV. „Utajená krása Martinského vrchu“ predstavovala výstavu fotografií účastníkov workshopu, ktorí tvorivo reagovali na „genius loci“ starých nitrianskych kasární fotografovaním počas dňa i v noci.

- 2018: Sprístupnenie areálu počas slávností Nitra, milá Nitra - zastávka cyrilometodského putovania so sprievodným programom a počas Halloweenu v októbri. Vtedy si zájemcovia mohli vybrať z dvoch typov prehliadok areálu – pre peších a turistickým vláčikom zo Svätoplukovho námestia.
- 2019: Sprístupnenie areálu počas slávností Nitra, milá Nitra - zastávka cyrilometodského putovania so sprievodným programom.
- 2020: Sprístupnenie areálu počas slávností Nitra, milá Nitra - zastávka cyrilometodského putovania so sprievodným programom.
- 2021 a 2022: Sprístupnenie areálu počas slávností Nitra, milá Nitra - zastávka cyrilometodského putovania so sprievodným programom. V rámci aktivity čistenia siedmich nitrianskych pahorkov v auguste sa uskutočnilo aj čistenie Martinského vrchu.

Ďalšie odporúčania súvisia so zlepšením marketingu Martinského vrchu ako kreatívneho centra a zároveň archeoparku až po dobudovaní potrebnej infraštruktúry a parkovej úpravy celého areálu. Až vtedy bude možné jeho celoročné využívanie.

Project Identity

Project name	Social and innovative Platform on Cultural Tourism and its potential towards deepening Europeanisation (SPOT)
Coordinator	Prof. Milada Šťastná, Ph.D. Mendel University in Brno, Czech Republic milada.stastna@mendelu.cz
Consortium	Mendel University in Brno, Czech Republic Bar Ilan University, Ramat Gan, Israel Institute of Geography of the Romanian Academy, Bucharest, Romania Leibniz Institute of Ecological Urban and Regional Development, Dresden, Germany CERS Institute for Regional Studies, Győr, Hungary Wageningen University & Research, Wageningen, Netherlands Tallinn University, Estonia Karl Franzens University of Graz, Austria University of Aberdeen, United Kingdom University of the Aegean, Mitiline, Greece University of Barcelona, Spain University of Verona, Italy University of Wrocław, Poland University of Ljubljana, Slovenia Constantine the Philosopher University, Nitra, Slovakia
Duration	36 months
Funding Scheme	H2020-SC6-TRANSFORMATIONS-2019
Budget	3 000 000 EUR
Website and social networks	www.SPOTprojectH2020.eu fb: @SPOTprojectH2020 twitter: @H2020Spo
For more information	Contact – Dissemination team: spotprojecth2020@gmail.com

Horizon 2020

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 870644

Disclaimer:

The content of this document reflects only the authors' view. The European Commission and its Research Executive Agency are not responsible for any use that may be made of the information it contains.

Horizon 2020

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 870644